

gerninger, som godtgøre Ansøgerens „Unzuverlässigkeit“ i Henseende til den paatænkte Næringsdrift. Det var altsaa i det store og hele en fuldstændig Frihed til at drive Teater; der var kun stillet den ubestemte Betingelse, at den vedkommende ikke skulde have Tilladelsen, naar man kunde anse ham for „unzuverlässig“. Da denne Lovudkom i 1869, havde man i det nordtyske Forbunds Lande ca. 170 Teatre, det næste Aar kom der 90 ny til, og i de følgende 25 Aar endnu andre 350. Men hermed var for øvrigt Antallet af, hvad der kaldtes Teatre, ingenlunde udtømt, thi i den Paragraf, jeg før nævnte, § 32 i Næringsloven, stod der en Slutningsbestemmelse, som gik ud paa, at Tilladelsen ikke maatte indeholde Begrænsninger til bestemte Kategorier af teatraliske Fremstillinger. Det vil altsaa sige, at man ikke maatte begrænse dem paa nogen Maade med Hensyn til, hvad Slags Stykker man vilde spille, hvad førte til, at Restauratører og andre i Henhold til denne Bestemmelse i høj Grad omdannede enhver Tingel-Tangel, som det hedder paa Tysk — det er nærmest, hvad vi kalde en Sangerindeknejspe — til et Teater. Naturligvis var der Censur ved Siden af — det følger jo af sig selv, den vil man jo ogsaa bibeholde her. Hele denne store Masse Teatre førte til en meget sørgelig Tilstand, og det var saa langt fra, at Niveauet hævedes, at det tværimod sænkedes. Skuespillerstanden fik Tilgang af de tarveligst uddannede Personer. Det blev en yndet Dækstilling for halvt eller helt prostituerede Kvinder at leve som Skuespillerinder, Erhvervslivet led meget, Teaterfallitterne florerede — der var indtil 30 om Aaret — Leverandørerne tabte Penge, og der skabtes et uhyre stort Skuespillerproletariat, saaledes, at da man var naaet 10 Aar frem, vare *alle* misfornøjede med Teatertilstanden og fandt den utaalelig. Det første Skridt, man da greb til, var, at de særlig interesserede sluttede sig sammen i Associationer i Haab om, at man ved Selvhjælp kunde raade Bod paa Miseren. Man fik en Association, der hedder „Deutscher Bühnenverein“, der bestaar af de ansættede Teaterdirektører; endvidere „Genossenschaft deutscher Bühnen-Angehörigen“ — det var Teatrenes Personale — en Forening, som for Tiden tæller 5,000 Medlemmer, og endelig for det tredje de dramatiske Forfatters og Komponisters Forening. Ganske naturlig opstode disse 3 Foreninger, idet de interesserede vare Teaterdirektørerne, Skuespillerne og Forfatterne. Men det viste sig snart, at man ikke kunde naa frem ad

Selvhjælpens Vej. Alle tre Foreninger henvendte sig derfor til Lovgivningsmagten og bad den om at komme dem til Hjælp. Navnlig søgte Skuespillerforeningen, som vel ogsaa var den mest interesserede, med stor Ihærdighed og Utrættelighed at vække Regeringens og Rigsdagens Interesse. Resultatet heraf blev efterhaanden forskellige Love. Den første er en Lov af 15de Juli 1880, altsaa 11 Aar efter Hovedloven, hvorved man forandrede dennes § 32. Medens § 32 bestemte, at „Tilladelsen skulde gives, naar der ikke forelaa Kendsgerninger, som godtgjorde Ansøgerens Unzuverlässigkeit i Henseende til den paagældende Teaterdrift“, kom det nu til at hedde, at „Tilladelsen skulde nægtes Skuespilentreprenøren, naar Autoriteterne paa Grund af Kendsgerninger kom til den Overbevisning, at Ansøgeren ikke i Henseende til den paatænkte Næringsdrift besad fornøden „Zuverlässigkeit“, især ikke i sædelig, artistisk og finansiel Retning“. Jeg tror, at de Herrer af Modsætningerne i Ordlyden ville se, at det var en temmelig betydelig Indskrænkning, saa at Teatertilladelsen nu kunde nægtes i temmelig betydeligt Omfang, naar Autoriteterne vilde det. Saa gik der tre Aar, derefter kom Loven af 1ste Juli 1883, hvorved Variétéerne udskiltes som en Gruppe for sig, og Tilladelsen for denne Gruppens Vedkommende væsentlig gjordes afhængig af et Skøn af Autoriteterne, saaledes at der ved dette Skøn skulde nærmest paases, at man ikke fik for mange af dem; i saa Tilfælde skulde Tilladelse uden videre nægtes. Imidlertid følte man sig endnu ikke tilfreds. Man blev i 1892 opskræmmed ret stærkt ved, at i dette Aar ikke mindre end 3 store Teatre i Berlin gik fallit, hvad der frembragte stor Ulykke. Det gav ikke Anledning til en Lov, men til et Cirkulære fra den preussiske Indenrigsminister og de fleste Forbundsstaters Indenrigsministre, i hvilket det indpræntedes, at Autoriteterne maatte fortolke og anvende den bestaaende Teaterlov strengt. Saa kom endelig den sidste Forordning af 6te August 1896, der bestemmer, at Tilladelsen til Skuespildrift skal nægtes selv en finansielt velestimeret Mand, „dersom han ikke formaar at paavise Besiddelsen af de til Foretagendet fornødne Midler, altsaa en passende Driftskapital, hvis Størelse bestemmes efter Autoriteternes Skøn. Derhos blev det fastsat, at Tilladelsen kun skulde gælde for bestemte Foretagender, det vil sige, at naar paagældende havde faaet Ret til Opførelsen af en Art